

”באהל מועד מחוץ לפרכת אשר על העדות יערך אתו אהרן ובניו מערב עד בקר” וגו’ (שמות כ”ז, כ”א).

”מערב עד בקר” – תן לה מדתה שתהא דולקת מערב עד בקר. ושערו חכמים חצי לוג ללילי טבת הארוכין וכן לכל הלילות ואם יותר – אין בכך כלום (רש”י).

...חצי לוג הוא גם שיעור של 3 ביצים. במשך לילה ארוך מתכלה כמות שמן של 3 ביצים...

ומכאן לפרט מעניין במשנת במה מדליקין: לא יקוב אדם שפופרת של ביצה וימלאנה שמן ויתננה על פי הנר בשביל שתהא מנטפת וכו’. האם מקרה הוא שהמשנה נקטה ביצה? לפי החישוב לעיל זמן בעירת שיעור ביצה של שמן הוא שליש מהלילה (כי בלילה שלם בוערות 3 ביצים). במשנה בריש מסכת ברכות אמר ר’ אליעזר שסוף זמן קריאת שמע של ערבית הוא סוף האשמורה הראשונה וכפי שמבואר בגמרא (ברכות ג, א) שליש הלילה שהוא זמן התחלת שכיבה. (למשל, אם הלילה מתחיל ב-6 – אנשים מתחילים לשכב ב-10).

נוכל לתאר לעצמנו לפי הרגלי החיים בזמנם שביצה היה השיעור הסטנדרטי של שמן של מי שרוצה לשכב בתחילת זמן שכיבה. וכך נמצא שהביצה הנזכרת במשנה היא לא רק דוגמא לכלי קיבול לשמן אלא גם מידה שלפיה אפשר לשער את זמן הבערה הנדרש למצות נר שבת בליל שבת (לפי הלילות הארוכים, וקל וחומר לפי הלילות הקצרים).

(משך זמן הדלקת המנורה – שי ואלטר. פורסם ב”קול השבת”, עלון לפרשת שבוע, גליון 27)